

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

ELEANOR SHARPSTON

esitatud 8. mail 2012(1)

**Kohtuasi C-44/11**

**Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst**

**versus**

**Deutsche Bank AG**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesfinanzhof (Saksamaa))

Käibemaks – Portfelli haldamise teenused – Maksuvabastus – Põhi- ja kõrvalteenused – Teenuste osutamise koht

1. Käibemaksudirektiivi(2) kohaselt on teatud finantstehingud käibemaksust vabastatud. Kui teenuse osutaja ja saaja ei ole asutatud samas riigis, on panga- ja finantsteenuste osutamise kohaks teenuste saaja ettevõtte asukoht või elukoht.

2. Saksa Bundesfinanzhof (föderaalne maksukohus) palub selgitada, kuidas kohaldada neid sätteid portfelli haldamise teenustele, mille puhul klient annab pangale vabad käed enda valitud strateegia raames müüa ja osta väärtpabereid tema nimel ja arvel vastavalt tasule, mis arvutatakse protsendina väärtpaberite väärtusest. Ta palub lisaks juhiseid, kas selliste teenuste koostisosi tuleb käsitleda iseseisvalt või koos ning, viimasel juhul, milline koostisosa on liigitamisel määrav.

### **Euroopa Liidu (EL) õigus**

3. 2008. aastal, mis on põhikohtuasjas kõnealune maksustamisaasta, sätestas käibemaksudirektiivi artikli 56 lõige 1 järgmist:

„Järgmiste teenuste osutamise korral väljaspool ühendust asuvatele teenuse saajatele või maksukohustuslastele, kes asuvad ühenduses, kuid mitte teenuse osutajaga samas liikmesriigis, on teenuste osutamise kohaks teenuse saaja ettevõtte asukoht või püsiv tegevuskoht või nimetatud asukoha või püsiva tegevuskoha puudumisel tema alaline elu- või asukoht või peamine elukoht:

[...]

e) panga-, finants- ja kindlustustehingud, sh edasikindlustamine, v.a seifide rendileandmine,

[...](3)

4. Käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktide a–g kohaselt peavad liikmesriigid vabastama käibemaksust järgmised tehingud:

- a) kindlustus- ja edasikindlustustehingud, sh nendega seotud teenused, mida osutavad kindlustusmaaklerid ja kindlustusagendid;
- b) krediidi andmine ja vahendamine ning krediidi haldamine krediidiandja poolt;
- c) krediiditagatiste või muude tagatiste vahendamine või nendega seotud tehingud ja krediiditagatiste haldamine krediidiandja poolt;
- d) hoiuste ja arvelduskontode, maksete, ülekannete, võlgade, tšekkide ja muude vabalt kaubeldavate maksevahenditega (v.a võlgade sissenõudmine ja faktooring) seotud tehingud, sh nende vahendamine;”
- e) seadusliku maksevahendina kasutatava valuuta, pangatähtede ja müntidega seotud tehingud, sealhulgas nendega kaasnev läbirääkimine [mõiste „läbirääkimine” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „vahendamine”], välja arvatud kollektsiooniesemed, millena käsitatakse kuld-, hõbe- või muust metallist münte ning pangatähti, mida tavaliselt seadusliku maksevahendina ei kasutata või millel on numismaatiline väärtus;
- f) tehingud, sealhulgas nendega kaasnev vahendamine, välja arvatud hoidmine ja haldamine, mis on seotud aktsiate, äriühingute ja ühenduste osakute, võlakirjade ning teiste väärtpaberitega, välja arvatud need, mis annavad kaupadele omandiõiguse või artikli 15 lõikes 2 nimetatud õigused ja väärtpaberid;(4)
- g) liikmesriikide määratletud eriotstarbeliste investeerimisfondide[(5)] haldamine;

[...]”

5. Nendest sätetest on punktid f ja g(6) antud kohtuasja puhul asjassepuutuvad. Järgnevad maksuvabastused artikli 135 lõike 1 alusel on punkti h kohaselt postmarkide, maksumärkide ja muude samalaadsete märkide nimiväärtusega tarne, punkti i kohaselt kihlveod, loteriid ja muud hasartmängud, punkti j kohaselt ehitise ja maa, millel ehitise asub, võõrandamine, punkti k kohaselt ehitise maa, välja arvatud ehitusmaa võõrandamine ning punkti l kohaselt kinnisasja rendile- ja üürileandmine.

6. Artikli 135 lõike 2 punkt d kohaselt ei kehti artikli 135 lõike 1 punktis l märgitud maksuvabastus seifide üürimisele.

7. Komisjon saatis 2008. aasta veebruaris nõukogule käibemaksudirektiivi muutmise ettepaneku ning ettepaneku määruse kohta, millega kehtestatakse selle kindlustus- ja finantsteenuseid käsitleva osa rakenduseeskirjad.(7) Nimetatud ettepanekuid, mis määratlevad kasutatud termineid, millega tähistada finantsteenuseid, on nõukogu pidevalt ja aktiivselt arutanud, kuigi siiani ei ole kokkulepet veel saavutatud.(8) Komisjon märkis ettepanekuid esitades, et finantsteenuste määratlused on iganenud ja toonud kaasa nende ebaühtlase tõlgendamise ja kohaldamise liikmesriikides. Ettevõtjad ja maksuhaldurid olid silmitsi märkimisväärse õigusliku probleemiga, varieeruvate halduspraktikate ja õigusliku ebakindlusega, mis tõi omakorda kaasa suurenenud kohtu- ja halduskulud.

## Siseriiklik õigus

8. Umsatzsteuergesetz'i (käibemaksuseadus, edaspidi „UstG”) § 3a lõige 3, § 3a lõige 4, § 3a lõige 6 punkt a ning § 4 lõige 8 punkt e koostoimes sätetasid 2008. aastal seoses „tehingutega, mis on seotud väärtpaberitega kauplemise ning nende vahendamisega, välja arvatud nende hoidmine ja haldamine” ja „investeeringufondide varade haldamisega Investmentgesetz'i (investeeringusseadus) alusel ning pensioniskeemide haldamisega Versicherungsaufsichtsgesetz'i (kindlustusjärelevalve seadus) alusel”, sisuliselt seda, et esiteks on sellised tehingud käibemaksust vabastatud ja teiseks, kui teenuse saaja on kaupleja, loetakse teenuse osutamise kohaks tulenevalt asjaoludest teenuse saaja ettevõtte asukohta või püsivat tegevuskohta ning kolmandaks, kui teenuse saaja ei ole kaupleja ja on teise riigi resident või seal asutatud, loetakse teenus osutatuks selles riigis.

9. Samas lähtudes föderaalse rahandusministri 9. detsembril 2008 väljastatud haldusjuhendist, ei saa vara valitsemise teenuste osutamise koha kindlaksmääramisel kohaldada § 3a lõikeid 3, 4 ja lõige 6 punkti a. Samamoodi ei ole võimalik tugineda käibemaksudirektiivi artikli 56 lõige 1 punktile e, mis ei viita kavatsusele hõlmata neid tehinguid, mida loetelu ei sisaldanud. Maksuvabastuse osas oli direktiivi artikli 135 lõige 1 mitmeti mõistetav ja ei viidanud vara valitsemisele. Portfelli haldamine ühe teenusena oli seega maksustatav ja mitte UStG § 4 lõige 8 punkti e alusel maksust vabastatud.

### Asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

10. Deutsche Bank pakub teenuseid, milles investorid annavad talle korralduse väärtpaberite haldamiseks omal äranägemisel ja ilma eelnevate juhtnöörideta, kuid vastavalt investori valitud strateegiale, ning võtma selleks kõiki sobivaid meetmeid. Deutsche Bank võib neid väärtpabereid käsutada investori nimel ja arvel. Investor maksab igal aastal tasu, mis vastab 1,8%-le valitsetava vara väärtusest, hõlmates 1,2% valitsetavast varast ning väärtpaberite ostu ja müügi eest saadavast osast suuruses 0,6% vara väärtusest. Nimetatud tasu hõlmab ka konto- ja depooteenuseid ning vahendustasu investeeringisosakute omandamise korral. Investorid saavad regulaarselt aruandeid vara valitsemise käigust ning võivad korralduse igal ajal lõpetada.

11. Deutsche Bank lähtus 2008. aasta maikuu esialgse käibemaksudeklaratsiooni esitamisel sellest, et tema portfelli haldamise teenused on vastavalt UstG § 4 punktile 8 sel juhul maksuvabad, kui neid osutatakse Saksamaal ja EL-is asuvatele investoritele, ning juhul, kui neid osutatakse investoritele kolmandate riikide territooriumil, ei kuulu need vastavalt UStG § 3a lõikele 4 punkti 6 alapunktile a maksustamisele. Maksuhaldur sellega ei nõustunud ja hetkel on vaidlus kassatsioonimenetluses Bundesfinanzhofis.

12. Bundesfinanzhof küsib:

„1. Kas väärtpaberite haldamine (portfelli haldamine), mille korral maksukohustuslane otsustab tasu eest omal äranägemisel väärtpaberite ostu ja müügi üle ning viib selle otsuse täide väärtpaberite ostu ja müügi teel, on maksuvaba

– ainult siis, kui on tegemist eriotstarbeliste investeeringufondide valitsemisega mitme investori jaoks ühiselt vastavalt direktiivi 2006/112/EÜ artikli 135 lõige 1 punktile g, või ka

– siis, kui tegemist on individuaalportfelli haldamisega üksikinvestorite jaoks vastavalt direktiivi 2006/112/EÜ artikli 135 lõige 1 punktile f (tehingud, sealhulgas nendega kaasnev vahendamine, mis on seotud väärtpaberitega)?

2. Missugune tähendus on põhi- ja kõrvalteenuse määratlemise jaoks kriteeriumil, et kõrvalteenus ei ole kliendi jaoks omaette eesmärk, vaid teenuseosutaja poolt osutatava põhiteenuse parematel tingimustel kasutamise vahend, juhul kui kõrvalteenus võetakse eraldi arvesse ja kõrvalteenuse osutamine on võimalik kolmandate isikute poolt?

3. Kas direktiivi 2006/112/EÜ artikli 56 lõike 1 punkti e kohaldatakse ainult artikli 135 lõike 1 punktides a–g nimetatud tehingutele või ka väärtpaberite haldamisele (portfelli haldamisele), isegi kui sellele tehingule ei kohaldata viimati nimetatud sätet?”

13. Deutsche Bank, Saksamaa ja Madalmaade valitsus ning komisjon esitasid kirjalikke märkusi. Maksuhaldur, Deutsche Bank, Saksamaa ja Ühendkuningriigi valitsused ning komisjon esitasid suulisi märkusi 1. märtsil 2012 toimunud kohtuistungil.

## Hinnang

### *Sissejuhatavad märkused*

14. On teada, et kõnealused teenused ei kujuta endast „eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamist” käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti g mõttes.

15. See säte puudutab ühisfonde, milles investeringud on jagatud ja jaotatud hulga väärtpaberite peale, mida saab tõhusalt hallata optimaalsete tulemuste saavutamiseks ja milles üksikud investeringud võivad olla küllaltki tagasihoidlikud; sellised fondid haldavad oma investeringuid enda nimel ja arvel, samas kui iga investor omab fondist osa (üks või mitu investeerimisosakut), kuid mitte fondi investeringuid kui selliseid. Teisalt puudutavad kõnealused teenused üldiselt ühe isiku varasid, millel peab olema suhteliselt kõrge koguväärtus selleks, et nendega kasumlikult kaubelda; portfellihaldur ostab ja müüb investeringuid investori nimel ja arvel, kellele jääb siiski individuaalsete väärtpaberite omandiõigus kogu lepingu kestuse ajaks ja selle lõppedes.

16. Samuti on teada asjaolu, et kõnealused väärtpaberid ei ole „need, mis annavad kaupadele omandiõiguse”, või artikli 15 lõikes 2 nimetatud „õigused ja väärtpaberid”, ehk tehingud, mille puhul ei kehti käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastus. Samuti ei piirdu need pelgalt väärtpaberite hoidmisega, mille puhul samuti maksuvabastus ei kehti.

17. Keskne probleem kahes esimeses küsimuses on see, kas asjaomased teenused on „väärtpaberitehingud, sealhulgas nendega kaasnev vahendamine, välja arvatud haldamine”, mis on artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud.

18. Eelotsusetaotluse ja Deutsche Banki enda märkuste kohaselt kuuluvad need teenused kolme kategooriasse, mille võiks kokku võtta järgmiselt: a) otsustamine erialateadmiste ja turgude jälgimise põhjal, milliseid väärtpabereid tasub osta või müüa, b) nende otsuste rakendamine väärtpaberite tegeliku ostmise või müümise läbi(9) ning c) väärtpaberite hoidmisega seotud rida rohkem haldusalased teenuseid.

19. Esimese küsimusega palub siseriiklik kohus selgitada, kas kategooriates a) ja b) nimetatud teenused koos kuuluvad käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastuse kohaldamisalasse. Sellele küsimusele vastamiseks on vaja muu hulgas kaaluda, kas „igakülgsest hinnatuna moodustavad [need] eraldiseisva terviku, mis täidab selles sättes kirjeldatud teenuse spetsiifilisi ja põhilisi ülesandeid”.(10)

20. Teise küsimusega – endiselt eesmärgiga tagada artikli 135 lõike 1 punkti f alusel maksust vabastamise võimalus – palub siseriiklik kohus juhiseid kohtupraktika põhjal, mis puudutab seotud

teenuste käibemaksuga maksustamist juhtudel, mil üht teenust võib käsitada „põhiteenusena” ja teist „kõrvalteenusena”, nii et koos võib neid pidada üheks teenuse osutamiseks.(11) Sõnastusest lähtudes paistab see küsimus puudutavat peamiselt seost eespool a) ja b) kategooriatesse kuuluvate teenuste vahel, mille eest arvestab Deutsche Bank tasusid eraldi. Siiski nähtub eelotsusetaotluse põhjendustest, et siseriiklik kohus soovib selgitust ka seoses c) kategooria teenustega, mille eest võetavad tasud näivad kuuluvat nende hulka, mida võetakse a) ja b) kategooria teenuste eest.

21. Nende kahe probleemi vahel on selge seos. Neid võib tõepoolest sisuliselt käsitada ühe küsimusena. Seetõttu alustan nende uurimist koos, tegelen esimese küsimuse ühe aspektiga ja vastan teisele küsimusele. Seejärel tegelen esimese küsimuse põhiteemaga ning lõpuks kolmanda küsimusega, mis puudutab käibemaksudirektiivi erinevat sätet.

*Teenuste (mida on kirjeldatud esimeses ja teises küsimuses) vaheline seos*

22. Kõik kirjalikke märkusi esitanud menetlusosalised on ühel meelel, et portfelli haldamist sellisel kujul, mida on kirjeldatud eelotsusetaotluses, tuleks käsitada üheainsa majandustehinguna või vähemalt tuleks seda osutatud põhiteenusel käibemaksuga ühtemoodi maksustada. Nad mõnivad, et rühmitamine koostisosadeks nagu portfelli struktureerimine, turgude hindamine, väärtpaberite ostmise ja müümine, kontode pidamine jne on võimalik, kuid väidavad, et müüdud „toode” hõlmab kõiki neid teenuseid ja et kliendi huvi on saada hulga teenusekomponentide asemel ühtset teenust. Lisaks on nad nõus, et teenuse puhtalt halduslikud komponendid on väheolulised või kõrvalised ja ei tohiks üleüldist liigitamist mõjutada.

23. Ka mina olen sellega nõus.

24. Kohtupraktikas on välja kujunenud, et kui tehing koosneb mitmest eri osast ja toimingust, tuleb arvesse võtta kõiki asjaolusid, et teha kindlaks, kas tegu on kahe või enama eraldiseisva tehingu või üheainsa tehinguga. Ehkki üldjuhul tuleb iga teenust tuleb pidada eraldiseisvaks ja sõltumatuks, ei tohi majanduslikus mõttes ühest tarnest või teenusest koosnevat tehingut kunstlikult osadeks lahutada, et mitte moonutada käibemaksusüsteemi toimimist. Siiski tuleb teatud asjaoludel paljusid formaalselt eraldiseisvaid teenuseid, mida võib osutada eraldi, käsitleda üheainsa tehinguna, kui need ei ole sõltumatud. Üheainsa tehinguga on tegu ka siis, kui (i) kaks või enam tehinguga hõlmatud aspekti või toimingut on nii tihedalt seotud, et nad moodustavad objektiivselt ühe lahutamatu majandustehingu, mille osadeks jagamine oleks kunstlik, või (ii) kui üks või mitu aspekti või toimingut moodustavad põhitehingu, samal ajal kui ülejäänud on kõrvalised. Teenus on põhiteenusel kõrvalteenus, kui see ei ole kliendi jaoks omaette eesmärk, vaid osutatava põhiteenusel parematel tingimustel kasutamise vahend. Kuigi siseriikliku kohtu ülesanne on konkreetsetes asjas kindlaks teha faktiline olukord, võib Euroopa Kohus anda sellele kohtule EL-i õiguse tõlgendamise juhiseid, mis võib aidata siseriiklikul kohtul otsuseni jõuda.(12)

25. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et väärtpaberite ostmise ja müümise teenus (millele ma olen viidanud eespool punktis 18 ja edaspidi kui b) kategooriale) peaks kuuluma vara valitsemise kõrvalteenuste hulka (millele ma olen viidanud kui a) kategooriale), kui just kohtuasjas RLRE Tellmer Property(13) poleks Euroopa Kohus rõhutanud, et koristamisteenust, mida ta käsitas eraldiseisva teenusena eluaseme üürileandmisest, võib osutada kolmas isik ja selle eest võib esitada arve eraldi.

26. Mulle tundub, et õige lähenemisviisini jõudmiseks ei peaks alustama mitte sellest, et otsustada, kumb kahest teenusest, millele ma olen viidanud kui a) ja b) kategooria teenused, on põhiteenus ja kumb kõrvalteenus, vaid pigem tuleks kõigepealt uurida, kas need teenused on sedavõrd lähedalt seotud, et moodustavad objektiivselt ühe lahutamatu majandustehingu, mille osadeks jagamine oleks kunstlik. Minu arvates on niisiis need teenused lähedalt seotud.

27. Saksamaa valitsus on märkinud, et kohtupraktika kohaselt on hinnangut sellele, kas kaks või enam teenust moodustavad ühe majandustehingu, vaadeldud tüüpilise või keskmise tarbija seisukohalt.(14) Ma olen sellise lähenemisviisiga nõus. Isegi kui mõnedes kohtuotsustes Euroopa Kohus ka kasutas selles kontekstis sõna „objektiivne”, on teatud liiki tehingu suhtes objektiivseks kriteeriumiks keskmise tarbija seisukoht võrreldes konkreetse kliendi subjektiivse seisukohaga konkreetse tehingu puhul. Ma lisaksin, et kohtuotsuses Bog jt märkis Euroopa Kohus, et arvesse tuleb võtta tarbija seisukohalt kvalitatiivselt valdavaid aspekte.(15)

28. Käesolevas asjas kõne all olevate teenuste tüüpilise kliendi – s.o isik, kellel on investeerimiseks hinnatav hulk vaba kapitali, kuid puudub aeg ja/või vajalik oskus seda sobivalt ise valitseda – seisukohalt moodustavad omavahel seotud teenused, millele ma viitasin kui a) ja b) kategooria teenustele, nii nagu neid on kirjeldatud eelotsusetaotluses, ühe lahutamatu tehinguna.

29. Ma ei väida, et a) ja b) kategooria teenused on sedavõrd eristamatud, et neid kumbagi ei võiks pakkuda eraldi. Vastupidi, investor, kes soovib teada, kuidas oma portfelli parimal viisil hallata, kuid kes valmistub isiklikult tehinguid tegema, võib paluda nõustamisteenust ja seejärel teha tegelikud otsused ise. Seevastu investor, kes teab, mida ta soovib osta ja müüa, kuid tahab vältida tehingute tegemise vaeva, võib selleks võtta vahendaja. Erinevalt mõlemast nimetatud olukorrast on eelotsusetaotluses kirjeldatud Deutsche Banki pakutav portfelli haldamise leping mõeldud neile, kes soovivad ühtset teenust.

30. Lisaks, isegi kui a) ja b) kategooria teenuseid saaks pakkuda eraldi, ei oleks neil teistest teenustest eraldiolevana mingit arusaadavat eesmärki. Väärtpaberite ostu, müügi ja hoidmise suhtes parima lähenemisviisi üle otsustamine oleks mõttetu, kui sellel puuduks igasugune mõju; ja ostu- või müügitehingu tegemine – või olukorrast olenevalt tegemata jätmine – ilma ratsionaalse ja teadliku otsustusprotsessita tähendaks lootmist suuresti juhusele. Otsus osta või müüa, või kummastki hoiduda, on nii lähedalt seotud nõustamise tulemusel sooritatava või sooritamata toiminguga, et mõlemad on tegelikult asjade normaalse käigu korral ühe mündi kaks poolt. Seega on investori jaoks, kellel endal puuduvad vajalikud vahendid, küllalt mõistlik jätta otsuse tegemine ja elluviimine usaldusväärsele kolmandale isikule.

31. Pelk asjaolu, et Deutsche Banki tüüpleping näeb ette eraldi protsendi a) ja b) kategooria teenuste eest, ei muuda minu hinnangut. Kohtuotsuses RLRE Tellmer Property(16) ei kasutanud Euroopa Kohus asjaolu, et arved koostati eraldi, kriteeriumina selle kindlaksmääramisel, kas tegemist on ühtse tehinguga või eraldi tehingutega. Pigem juhtis ta nimetatud asjaolule tähelepanu selleks, et rõhutada olemuslikku erinevust üürnikele korterite üürileandmise ja kõnealuste kortermajade ühiskasutatavate ruumide koristamise vahel. Lisaks rõhutas Euroopa Kohus kohtuotsuses Bog jt,(17) et kui toitlustaja pakub sööki, toidunõusid, söögiriistu ja teenindajaid, ei sõltu ühtse teenuse olemasolu sellest, kas ta väljastab ühe arve, millel on märgitud kõik andmed koos või eraldi arved iga teenuse eest. Ning – kuigi seda peab pädev siseriiklik kohus veel täpsustama – Deutsche Bank selgitas kohtuistungil, et tema kogutasu oli ajaloolistel põhjustel jaotatud osadeks kasumi maksustamise tõttu, mistõttu ei peegeldanud osadeks jaotamine nende investeerimisosakute suhtelist väärtust, millega seoses tasu võeti.

32. Kui a) või b) kategooria teenuseid ühiselt peaks käsitatama üheainsa lahutamatu majandustehinguna, mille osadeks jaotamine oleks kunstlik – kuid mida muudel juhtudel võib siiski

pakkuda eraldi teenustena – moodustavad nad selgelt põhiteenuse, mille suhtes rohkem haldusalased teenused, millele ma viitasin c) kategoorias, on kõrvalteenused. Sellised teenused hõlmavad kohtudokumentide kohaselt tehingutega seotud väljamaksete tegemist, hoitavate väärtpaberite pealt intressi maksmist ning kliendile mõlema tegevuse kohta aru andmist. Neid pakutakse koos põhiteenusega otstarbekusest lähtudes – kohtupraktika sõnastuse kohaselt teenuse „parematel tingimustel kasutamise vahendina”. Seetõttu tuleks neid käibemaksu osas kohelda ühtemoodi.

33. Küsimus on siiski selles, kas a) ja b) kategooria teenused koos kuuluvad käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse.

*Teenuste liigitamine artikli 135 lõike 1 punkti f mõttes (esimene küsimus)*

34. Deutsche Bank ja komisjon väidavad, et kõnealused teenused on käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud; maksuhaldur ja Saksamaa, Madalmaade ning Ühendkuningriigi valitsus aga väidavad, et see nii ei ole. Väited puudutavad muu hulgas põhimõtteid, mis reguleerivad käibemaksudirektiivi tõlgendamist ja selles kontekstis kõnealuse maksuvabastuse kui ühe finantstehingute maksuvabastuse eesmärki.

35. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on käibemaksudirektiivi artiklites 131–137 sätestatud maksuvabastused EL-i õiguse autonoomsed mõisted, mille eesmärk on välistada käibemaksusüsteemi liikmesriigiti erinev kohaldamine. Kasutatud mõisteid tuleb tõlgendada täht-tähtelt, arvestades seda, et need maksuvabastused on erandid üldpõhimõttest, mille kohaselt maksustatakse käibemaksuga iga teenus, mille maksukohustuslane on tasu eest osutanud. Igal juhul peab nende mõistete tõlgendamine olema kooskõlas nimetatud maksuvabastuste eesmärkidega ning järgima neutraalse maksustamise põhimõtte nõudeid, mis on käibemaksusüsteemi lahutamatu osa ja millega on vastuolus omavahel konkureerivate sarnaste teenuste erinev käibemaksualane kohtlemine.<sup>(18)</sup> Täht-täheiline tõlgendamine ei tähenda siiski seda, et kasutatud termineid võib tõlgendada viisil, mis jätab maksuvabastused ilma nende taotletavast mõjust.<sup>(19)</sup>

36. Käibemaksudirektiivi ja sellele eelnenud kuuenda direktiivi preambulis ning mõlema direktiivi ettevalmistavates materjalides puudub selge märges selle kohta, millist mõju taotletakse käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktides b–g (varem kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktid 1–6) sätestatud finantstehingute maksust vabastamisega. Euroopa Kohus on siiski märkinud, et nende tehingute maksuvabastuse eesmärk on ületada maksustatava summa ja mahaarvatava käibemaksu suuruse kindlaksmääramisega seotud raskused ja vältida tarbijakrediidi kulude suurenemist.<sup>(20)</sup> Konkreetsemalt on artikli 135 lõike 1 punkti g alusel eriotstarbeliste investeerimisfondide valitsemisega seotud tehingute maksust vabastamise eesmärk lihtsustada väikeinvestorite jaoks väärtpaberitesse investeerimist läbi investeerimisühingute. Selle eesmärk on tagada, et ühine käibemaksusüsteem oleks maksualaselt neutraalne osas, mis puudutab valikuvõimalust investeerida väärtpaberitesse otse või ühisettevõtte vahendusel.<sup>(21)</sup>

37. Euroopa Kohus ei ole teinud ühtki niisugust sedastust artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastuse spetsiifilise eesmärgi kohta. Küll aga on ta piiranud maksuvabaduse kohaldamisala. Selleks, et teenused kuuluksid nimetatud kohaldamisalasse, peavad nad igakülgsest hinnatuna moodustama eraldiseisva terviku, mis täidab selles sättes kirjeldatud teenuse spetsiifilisi ja põhilisi ülesandeid. Üksnes need tehingud, mis võivad luua, muuta või lõpetada poolte õigusi ja kohustusi seoses väärtpaberitega, on maksust vabastatud, mitte aga haldusteenused, mis ei muuda seda olukorda, ega tehinguid, mis on seotud finantsalase teabe esitamisega. „Vahendamine” viitab vahendaja tegevusele, kes ei võta finantstoodet käsitlevas lepingus üle ühegi poole positsiooni ning kelle tegevus hõlmab midagi muud kui lepingulisest

teenusest tulenev lepinguline kohustus, mille selliste lepingute pooled on üldjuhul endale võtnud. Tegemist on ühele lepingupoolele osutatava teenusega, mille eest see pool tasub kui eraldiseisva vahendusteenuse eest.(22)

38. Olen jõudnud seisukohale, et kõnealune teenus igakülgsest hinnatuna moodustab eraldiseisva terviku. Kas see tervik vastab artikli 135 lõike 1 punktis f kirjeldatud spetsiifilistele ja põhilistele ülesannetele? Euroopa Kohtu jaoks on oluline anda selge vastus. Kuna praktika liikmesriigiti suuresti erineb, kahjub see ühise käibemaksusüsteemi harmoniseerimist ja EL-i sisest konkurentsi.

39. Kõigepealt, mis puudutab „eraldiseisva terviku” tähendust, siis on maksuhaldur ning Saksamaa, Madalmaade ja Ühendkuningriigi valitsus seisukohal, et portfelli haldamine põhineb erialateadmistel, millest lähtuvalt koostatakse portfell ja millel põhinevad otsused väärtpabereid vastavalt kas osta või müüa või neid lihtsalt hoida. Erialateadmiste kasutamise tulemusel võidakse teha tehinguid, mis loovad, muudavad või lõpetavad poolte õigusi ja kohustusi seoses väärtpaberitega, kuid sellised tehingud on pigem juhuslikku laadi võrreldes põhiülesandega, milleks on tagada soovitud tulu ja/või kliendi investeringu väärtuse kasv.

40. Deutsche Banki ja komisjoni jaoks aga seisneb teenuse põhiolemus väärtpaberite aktiivses ostmises ja müümises vastavalt valitud strateegiale. Erialateadmised ise, kuigi need on olulised, on vaid selle tegevuse eeltingimus, sellal kui investori huvi on olla kindel, et vajalikud tehingud sooritatakse. Deutsche Bank lisab, et lepinguline kohustus on rakendada valitud strateegiat, mitte saada konkreetset tulu või luua väärtuse kasvu. Isegi kui võetakse vastu otsus väärtpaberit mõnda aega hoida, võib erialase hinnangu andmine siiski muuta asjaomaste poolte vahel kokku lepitud õiguslikku ja finantsilist olukorda.(23)

41. Osutatava koguteenuse osade vahelise seose analüüsist lähtudes võib öelda, et selleks, et kindlaks teha, kas teenus kuulub käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse, tuleb teenust uurida tervikuna.

42. Üks osa koguteenustest hõlmab tehinguid, mis *tegelikult* loovad, muudavad või lõpetavad poolte õigusi ja kohustusi seoses väärtpaberitega. Ülejäänud osa (asjakohase finantsekspektiisi kaasamine) –, kuigi sellega võivad kaasnedä toimingud, mis loovad, muudavad või lõpetavad selliseid õigusi ja kohustusi – võib samahästi seda ka mitte teha.

43. Nõustun maksuhalduri ja märkusi esitanud valitsustega selles osas, et viimati nimetatud asjaolu on see, mis määrab kliendi jaoks kindlaks koguteenuse olemuse. Klient, kes valib konkreetse investeerimisstrateegia, on huvitatud selle strateegia rakendamisest. See, kas väärtpabereid tegelikult ostetakse või müüakse, on tema jaoks vähem oluline kui kindlustunne, et tema investering on igal hetkel koostatud vastavalt sellele strateegiale. Ta tahab olla kindel, et iga tehing viiakse läbi õigel hetkel, aga ka selles, et ostmist ja müümist ei toimu siis, kui on soovitatav oodata. Nagu toodi välja ka kohtuistungil, kinnitab teenuse „erialateadmiste” osa ülekaalukat rolli „tehingute” osaga võrreldes asjaolu, et tasu põhineb üksnes asjaomase investeringu väärtusel ja seda ei mõjuta sooritatavate tehingute maht.

44. Teiseks on pooled üksmeelel, et kuigi kõnealused teenused ei kuulu käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti g (mille kohaselt on eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine maksust vabastatud) kohaldamisalasse, on sisuliselt tegu sellise haldamisega, kuid seda pigem individuaalse vara kui ühisfondi puhul. Kuid see üksmeel põhineb siiski erinevatel argumentidel.

45. Deutsche Bank ja komisjon juhivad tähelepanu asjaolule, et investoril, kes soovib, et tema varasid täielikult valitsetakse, on valida kõnealuse portfelli haldamise (vähemalt senikaua, kuni tal on piisavalt kapitali, et see teenus oleks kasumlik) ja ühisfondi vahel (sõltumata kapitali suurusest),



kuna mõlema valikuvõimaluse näol on tegemist erinevate võimalustega otse väärtpaberitesse investeerida. Kuigi investori valikut võivad mõjutada mitmed asjaolud, võib erinev käibemaksuga maksustamine viia selleni, et ta otsustab lahenduse kasuks, mille korral maksustamist ei toimu. See moonutaks aga sarnaste teenuste vahelist konkurentsi, mis on vastuolus käibemaksu neutraalsuse põhimõttega. Kuna ühisfond on artikli 135 lõike 1 punkti g kohaselt ja otseinvesteeringud artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud, peaks individuaalportfelli haldamine viimati nimetatud sätte alusel olema samuti maksust vabastatud.

46. Saksamaa, Madalmaade ja Ühendkuningriigi valitsus soovib leida, et ühisinvesteeringufondide valitsemise sõnaselge maksuvabastus tähendab seda, et *individuaalsele* vara valitsemisele kohaldatakse üldpõhimõtet, mille kohaselt käibemaksuga maksustatakse kõik maksukohustuslase poolt tasu eest osutatavad teenused; ning et kui varahaldus üldiselt kuulub artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse, ei oleks artikli 135 lõike 1 punktis g ühisfondide maksuvabastust sõnaselgelt ette nähtud. Nad viitavad ka Euroopa Kohtu seisukohale kohtuasjas Abbey National,(24) mille kohaselt artikli 135 lõike 1 punktis g sätestatud maksuvabastuse eesmärk on eelkõige lihtsustada väikeinvestoritel investeeringufondide abil investeerimist; selle sätte eesmärk ei ole lihtsustada investeerimist neil, kellel on piisavalt kapitali, et kasutada portfelli haldamise teenust.

47. Kuigi ma saan täiesti aru Deutsche Banki ja komisjoni seisukoha aluseks olevast loogikast ja kuigi ma ei pea nende kaitstavat lahendust põhjendatuks, kaldun arvama, et käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkt f ei vabasta maksust kõne all olevaid portfelli haldamise teenuseid. On võimalik, et edaspidised muudatused lahendavad selle küsimuse selgelt maksuvabastuse kasuks, kuid selle üle tuleb otsustada juba nüüd, kes komisjoni ettepanekuid hetkel veel arutab.(25)

48. Oma seisukoha toetuseks esitan ma järgmised põhjendused.

49. Esiteks, osutatavad teenused tervikuna hõlmavad tõepoolest väärtpaberitega seotud tehinguid, sealhulgas vahendamine. Need aspektid eraldi oleks artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud. Samas iseloomustab seda teenust pigem teine element, nimelt info kogumine turgude kohta ja selle kasutamine koos olemasoleva teadmise ja asjatundlikkusega, et teha vastavalt individuaalselt valitud strateegiale iga väärtpaberiportfelli haldamisel teadlikke otsuseid. Pooled on nõus, et viimati nimetatud elementi, vaadelduna iseseisva teenusena, ei saa artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastada.

50. Seega ei näi olevat võimalik järeldada, et kõnealused teenused moodustavad igakülgset hinnatuna eraldiseisva terviku, mille sisu vastab tegelikult selles sättes kirjeldatud spetsiifilistele ja põhilistele ülesannetele. Artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisala piirdub selliste tehingute sooritamise või nende vahendamisega, mis loovad, muudavad või lõpetavad poolte õigusi ja kohustusi seoses väärtpaberitega.(26) Antud asjas kõne all olev teenus moodustab eraldiseisva terviku, mistõttu ei saa seda samastada pelgalt ühe seda moodustava osaga. Samas tähendab tõsiasi, et selle teenuse domineeriv aspekt on erialateadmiste omandamine ja kasutamine teadlike otsuste tegemiseks, et see ei kuulu artikli 135 lõike 1 punktis f kirjeldatud spetsiifiliste ja põhiliste ülesannete hulka.

51. Teiseks on keeruline jõuda sellise artikli 135 lõike 1 punkti f eesmärgistatud tõlgenduseni, millest võiks tuletada, et selle sätte eesmärk – vaadelduna eraldi finantstehingute mitmete maksuvabastuste kontekstis või kõikide artiklis 135 loetletud maksuvabastuste kontekstis – on hõlmata kõnealust laadi portfelli haldamise teenuseid.

52. Eraldi võttes puudub artikli 135 lõike 1 punktis f igasugune viide selle eesmärgile. Ainus viide – millest ei ole abi – on see, et maksuvabastust ei kohaldata väärtpaberitehingutele, mis on

seotud kinnisasjaga. Euroopa Kohtu otsustes on lihtsalt rõhutatud, et see maksuvabastus piirdub selliste tehingute sooritamise või vahendamisega, mis võivad luua, muuta või lõpetada õigusi ja kohustusi.

53. Mis puudutab finantstehingute(27) maksust vabastamise üldisemaid eesmärke, nii nagu Euroopa Kohus neid on sõnastanud, siis kõne all olevate teenuste puhul ei näi esinevat mingeid probleeme, mis on seotud maksustatava summa või mahaarvatava summa kindlaksmääramisega (erinevalt nende aluseks olevatest väärtpaberitehingutest, mis on artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt sõnaselgelt maksust vabastatud), niisamuti ei too nende maksustamine kaasa tarbijakrediidi kulude suurenemist. Lisaks tundub, et portfelli haldamise näol ei ole – kohtujurist Ruiz-Jarabo sõnade kohaselt – tegemist (jällegi erinevalt selle aluseks olevatest väärtpaberitehingutest) „tehingutega, mis arvestades nende sagedust ja tavapärasust moodustavad finantssüsteemide ja seetõttu liikmesriikide majandustegevuse keskse osa”.(28) Kui algne eesmärk oli säilitada varem liikmesriikides kehtinud maksuvabastused,(29) siis tuleb märkida, et portfelli haldamine oli enne 1972. aastat maksustatav kõikides algsetes liikmesriikides.(30)

54. Kui artikli 135 lõikes 1 sätestatud maksuvabastuste loetelu käsitada tervikuna, on selge, et mingit ühist eesmärki sellest tuletada ei saa. Lisaks juba käsitletud „finantstehingutele” hõlmavad asjaomased teenused sedavõrd erinevaid tehinguid nagu postmarkidega seotud tehingud, hasartmängud, maa võõrandamine ning kinnisasja rendile- ja üürileandmine.

55. Hoolimata komisjoni väidetest kohtuistungil ei ole minu meelest võimalik ka kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunkti 5 ettevalmistavatest materjalidest saada selles küsimuses eriti palju teavet. Lisatingimus, mille kohaselt „[s]ee maksuvabastus ei hõlma selliste tehingutega seotud teenuste osutamist”, mis ettepaneku originaalis puudus, tõepoolest kehtestati – ilmselt parlamendi korraldusel –, (31)kuid eemaldati hiljem nõukogu poolt. Muude sõnaselgemate viidete puudumisel võib sellist seisukohtadest taganemist siiski pidada kooskõlas olevaks mõlema lähenemisviisiga.

56. Niisiis, arvestades seda, et maksuvabastusi tuleb tõlgendada täht-tähelt, kuna nende puhul on tegemist erandiga üldreeglist, mille kohaselt maksustatakse käibemaksuga maksukohustuslase poolt tasu eest teenuste osutamine, ei saa ma järeldada, et käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punktiga f taotletav eesmärk nõuab seda, et individuaalportfelli haldamine peab kuuluma selles sättes kehtestatud maksuvabastuse kohaldamisalasse.

57. Sellegipoolest jääb alles neutraalse maksustamise küsimus seoses artikli 135 lõike 1 punktidega f ja g.

58. Euroopa Kohus on leidnud, et käibemaksusüsteemi lahutamatuks osaks oleva neutraalse maksustamise põhimõtte kohaselt ei või omavahel konkureerivaid sarnaseid tehinguid kohelda käibemaksuga maksustamisel erinevalt ja et artikli 135 lõike 1 punktis g sätestatud maksuvabastuse eesmärk on tagada selline neutraalsus osas, mis puudutab valikuvõimalust investeerida väärtpaberitesse otse või ühisettevõtte vahendusel.(32)

59. Ma möönan ka seda, et individuaalportfelli haldamine konkureerib vähemalt teatud ulatuses mõlema nimetatud investeerimismoodusega. Nagu selgus ka kohtuistungil, sõltub samas investori valik – kui tal on piisavalt vara, et ta saab sellist valikut teha – tõenäoliselt suurest hulgast faktoritest, mille hulgas käibemaksuga maksustamine on vaid üks.(33) Ja isegi kui käibemaksuga maksustamine võib teatud juhtudel olla kaalukeeleks, ei ole kindel, et maksustamine, millega kaasneb sisendkäibemaksu mahaarvamine, on kokkuvõttes kliendi jaoks tingimata märgatavalt vähem soodsam kui maksuvabastus, mille korral mittemahaarvatav sisendkäibemaks on teenuste hinna sisse arvatud. Nagu toodi välja ka kohtuistungil, tõmbavad nii portfelli haldamine kui ka

eriotstarbelised investeerimisfondid ligi suurt hulka investoreid, kes võivad olla mahaarvamisõigusega maksukohustuslased.

60. Lisaks, kuigi käibemaksu neutraalsuse põhimõte võib selgitada nii otseinvesteeringu kui ühisinvesteerimisfondide haldamise sõnaselgete maksuvabastuste vahelist seost, ei ole ma nõus, et sellega saab otsese maksuvabastuse kohaldamisala laiendada ka siis, kui seda ei ole nii otseselt sõnastatud. Nagu märkis Saksamaa valitsus kohtuistungil, siis maksuvabastuse kehtivuse kindlakstegemisel ei saa lähtuda mitte aluspõhimõttest või esmase õiguse normist, vaid tõlgendamispõhimõttest, mida tuleb kohaldada koos maksuvabastuse täht-tähelise tõlgendamise põhimõttega ja selle piiranguna. Kohtupraktikast nähtub, et tegevusi, mis on teatud ulatuses sarnased ja seega teatud ulatuses konkureerivad, võib käibemaksuga maksustamisel kohelda erinevalt, kui erinev kohtlemine on sõnaselgelt ette nähtud.<sup>(34)</sup> Lisaks, kui kõiki tegevusi, mis on osaliselt konkureerivad, koheldaks käibemaksu osas ühtemoodi, oleks lõpptulemuseks – kuna praktiliselt iga tegevus teatud ulatuses kattub – käibemaksuga maksustamisel igasuguse eristamise täielik kaotamine. See tooks (eeldatavalt) kaasa kõikide maksuvabastuste kaotamise, kuna käibemaksusüsteem on olemas üksnes selleks, et tehinguid maksustada.

61. Seevastu Saksamaa ja Madalmaade valitsuse topeltargument, mida toetavad maksuhaldur ja Ühendkuningriik –, et ühisinvesteerimisfondide haldamise maksuvabastus tähendab seda, et individuaalne varahaldus ei ole maksust vabastatud ja et kui varahaldus üldiselt kuuluks artikli 135 lõike 1 punkti f kohaldamisalasse, ei oleks mingit vajadust ühisfonde maksust vabastada – tundub minu jaoks eriti veenev.

62. Selles hoolimata pakkus komisjon kohtuistungil välja, et kuigi eriotstarbeliste investeerimisfondide haldamine (ehk see, mis käesolevas kohtuasjas vastab kõne all olevale portfelli haldamisele) on – komisjoni tõlgenduse kohaselt – juba artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud, on artikli 135 lõike 1 punkti g kohane maksuvabastus vajalik selleks, et vabastada maksust sellised tehingud nagu on niisuguste fondide osakute (investeerimisosakud) emiteerimine ja tagasivõtmine, kui nendega börsil ei kaubelda. Ma ei näe siiski põhjust eeldada, et sellised tehingud ei kuulunud artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastuse kohaldamisalasse üksnes seetõttu, et need on omased ühisinvesteerimisfondidele ja neil puudub samaväärne vaste individuaalportfelli haldamises, kui tegelikult hõlmas see maksuvabastus investeerimise vormist hoolimata vara haldamise teenuseid üldiselt – mida ta tegi, kui järgida komisjoni tõlgendust lõpuni.

63. Kogu eelneva taustal olen seisukohal, et sellised portfelli haldamise teenused, mis on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastuse kohaldamisalasse.

#### *Tehingute koht (kolmas küsimus)*

64. Põhikohtuasjas asjakohasel ajal sätestas käibemaksudirektiivi artikli 56 lõige 1 punkt e, et panga-, finants- ja kindlustustehingute osutamise koht väljaspool ühendust asuvatele teenuse saajatele või maksukohustuslastele, kes asuvad ühenduses, kuid mitte teenuse osutajaga samas liikmesriigis, on teenuse saaja ettevõtte asukoht või elukoht.

65. Bundesfinanzhof on koos kõikide märkusi esitanud menetlusosalistega seisukohal, et panga-, finants- ja kindlustustehingud artikli 56 lõike 1 punkti e mõttes hõlmavad kõiki artikli 135 lõike 1 punktides a–g loetletud tehinguid. Kui sellised portfelli haldamise teenused, mis on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu nende maksuvabastuste kohaldamisalasse – nagu ma järeldasin – tuleb välja selgitada, kas need kuuluvad siiski artikli 56 lõike 1 punkti e kohaldamisalasse.

66. Pea kõik märkusi esitanud menetlusosalised leiavad, et kõnealused teenused kuuluvad

artikli 56 lõike 1 punkti e kohaldamisalasse. Nende põhjendus seisneb selle sätte laial tõlgendusel ja igasuguse viite puudumisel sama direktiivi artiklile 135 või mis tahes muule EL-i õiguse sättele, mis võiks selle lause kohaldamisala piirata.

67. Vaid Saksamaa valitsus on vastupidisel seisukohal. Ta viitab kohtuotsusele *Swiss Re Germany Holding*,<sup>(35)</sup> milles Euroopa Kohus leidis, et ühise käibemaksusüsteemi nõuetekohaseks toimimiseks ja ühetaoliseks tõlgendamiseks on vaja, et asjassepuutuval ajal käibemaksudirektiivi artikli 56 lõike 1 punktis e ja artikli 135 lõike 1 punkti a sisalduvaid mõisteid „kindlustustehing” ja „edasikindlustus” ei määratletaks erinevalt sõltuvalt sellest, kas need sisalduvad ühes või teises nimetatud sätetest. Seda põhjendust peaks tema arvates kohaldatama analoogia alusel „finantstehingutele”. Üksnes selline lähenemisviis võib ühetaoliselt kohaldatuna tagada piisava õiguskindluse, et vältida topeltmaksustamist või maksustamata jätmist.

68. See argument mind ei veena.

69. Kohtuotsuse *Swiss Re Germany Holding* põhjendus on seotud asjaoluga, et artikli 56 lõike 1 punkt e ja artikli 135 lõike 1 punkt a on kindlustust puudutava sõnastuse osas sisuliselt identsed: „kindlustustehingud, sealhulgas edasikindlustamine” ning „kindlustus- ja edasikindlustustehingud”. Sedavõrd identsed termineid tuleb tõlgendada ühetaoliselt, et vältida topeltmaksustamist või maksustamata jätmist. Samas puudub selline paralleel artikli 56 lõike 1 punktis e nimetatud „panga- ja finantstehingute” ja artikli 135 lõike 1 punktides b–g loetletud mis tahes tehingute vahel. Ükski viimati nimetatud sätetest ei kasuta sõnu „pangandus” või „finants”. Loetletud tehingud on selgelt finantsalased ja mitmeid neist teostavad tõenäoliselt pangad, kuid mitte ainult, ning kindlasti ei ole tegemist ammendava loeteluga tehingutest, mida pangad võivad teostada või mida võib iseloomustada kui finantsalaseid.

70. Lisaks, kui artikli 56 lõike 1 punkti e kohaldamisala oleks täpselt samasuguse ulatusega kui artikli 135 lõike 1 punktide a–g kohaldamisala, ei oleks sel eriti mõtet või puuduks mõte sootuks. Kõik viimati nimetatud sättes loetletud tehingud on sõnaselgelt maksust vabastatud. Kuna nende pealt ei saa maksu arvestada ega maha arvata, on nende osutamise koht käibemaksu mõttes suuresti ebaoluline.

71. Selles osas pakkus Saksamaa valitsus kohtuistungil välja, et kuna otsus, kas tehing on maksust vabastatud, jääb selle liikmesriigi ametivõimude teha, kus teenust osutati, tuleb esmalt määratleda teenuse osutamise koht. See lähenemisviis tundub siiski viivat sama küsimuse juurde tagasi, kuna selleks on vaja maksuvabastuse kohta võtta kindel seisukoht (hõlmatus artikli 135 lõike 1 punktidega a–g), et välja selgitada liikmesriik, kelle ametivõimud on kohustatud otsustama, kas tehing on maksust vabastatud või mitte. Samuti ei võta see arvesse asjaolu, et artikli 56 lõike 1 punkti e alusel võib teenuste osutamise koht olla väljaspool ühendust. Igal juhul tundub ebamõistlik, et seadusandluses on sätestatud erinorm üksnes sel eesmärgil, et välja selgitada ametivõimud, kelle vastutusalas on teenuse tunnistamine maksust vabastatuks, kui selline teenus on kõikides liikmesriikides maksust vabastatud

72. Lõpuks, artikli 56 lõike 1 punkti e ja artikli 135 lõike 1 punkti l ning lõike 2 punkti d lugemine koostoimes viitab sellele, et seifide üürimist peetakse „panga-, finants- ja kindlustustehingute” hulka kuuluvaks artikli 56 mõttes ning „kinnisasja rendile- ja üürileandmise” hulka kuuluvaks artikli 135 mõttes.

73. Ma järeldan sellest, et artikli 56 lõike 1 punkt e hõlmab vähemalt mõningaid teisi tehinguid, kui need, mis on nimetatud artikli 135 lõike 1 punktides a–g. Küsimus on, kas need hõlmavad antud asjas kõnealuseid portfelli haldamise teenuseid või mitte.

74. Mulle tundub, et kooskõlas artikli 56 lõike 1 punkti e sõnastuse ja Euroopa Kohtu praktikaga

tuleks sellele küsimusele vastata jaatavalt. Portfelli haldamine on olemuselt finantsteenus. Artikli 56 lõike 1 punkt e sõnastus on üldine ja jätab selle kohaldamisalast välja üksnes seifide üürimise. Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et kuuenda direktiivi artikli 9 lõiget 2 (mille viies taane oli identne käibemaksudirektiivi, mis on kehtiv kõnealuses kohtuasjas, artikli 56 lõike 1 punktiga e) ei või tõlgendada kitsalt.<sup>(36)</sup> Järelikult ei ole mingit alust jätta selle kohaldamisalast välja mõni muu finantsalane teenus peale seifide üürimise (kui see muidugi on finantsteenus). Samuti puudub igasugune põhjus – nagu märkis ka komisjon, kui ta rõhutas, et käibemaksudirektiivi autonoomseid mõisteid tuleb tõlgendada üksnes ühise käibemaksusüsteemi kontekstis – otsida juhiseid mõnest muust EL-i õigusaktist nagu näiteks direktiivist 2004/39,<sup>(37)</sup> millele viitas siseriiklik kohus.

## Ettepanek

75. Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundesfinanzhofi esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Sellised portfelli haldamise teenused, mis on kõne all põhikohtuasjas, moodustavad käibemaksu mõttes ühtse teenuse.
2. Sellised teenused ei kuulu nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, artikli 135 lõike 1 punktis f sätestatud maksuvabastuse kohaldamisalasse.
3. Direktiivi 2006/112 artikli 56 lõike 1 punktis e nimetatud „panga-, finants- ja kindlustustehingud” ei piirdu tehingutega, mis on loetletud selle direktiivi artikli 135 lõike 1 punktides a–g, kuid hõlmavad muu hulgas selliseid portfelli haldamise teenuseid, mis on kõne all põhikohtuasjas.
  - 1 – Algkeel: inglise.
  - 2 – Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006 L 347, lk 1).
  - 3 – Vt varem nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi 77/388/EMÜ kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (EÜT 1977, L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23) (edaspidi „kuues direktiiv”), artikli 9 lõike 2 punkti e viies taane; vt praegune käibemaksudirektiivi artikli 59 punkt e, mida kohaldatakse üksnes ühendusest väljaspool asuvatele teenuse saajatele.
  - 4 – Artikli 15 lõige 2 viitab teatavatele kinnisasjaõigustele.
  - 5 – Mitmed keeleversioonid kasutavad sõnale „joint” või „collective” vastavat tähendust selle asemel, et kasutada „special” ning on selge, et see säte puudutab üksnes ühisfonde (vt nt 4. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-169/04: Abbey National (EKL 2006, lk I-4027, punkt 53 jj); vt allpool punkt 15).
  - 6 – Varem kuuenda direktiivi artikli 13 B osa punkti d alapunktid 5 ja 6.
  - 7 – Vastavalt KOM(2007) 747 lõplik ja KOM(2007) 746 lõplik.
  - 8 – Vt Institutsioonidevaheline dokument 2007/0267(CNS), kättesaadav veebiaadressil <http://register.consilium.europa.eu>. Kõige värskem eesistujariigi eduaruanne kindlustus- ja muude finantsteenuste käibemaksustamist käsitlevate ettepanekute kohta (nõukogu 14. detsembri 2011. aasta dokument 18650/11) väljendab teatavat rahulolu saavutatud arengutega ja soovi jätkata

jõupingutusi kompromissi saavutamiseks.

9 – Vaieldamatult on ost ja müük ise „väärtpaberitega seotud tehingud”, mis on käibemaksudirektiivi artikli 135 lõike 1 punkti f kohaselt maksust vabastatud. Käesolevas asjas kõnealune teenus on selline, millega tehing tehakse kliendi eest.

10 – Vt nt 22. oktoobri 2009.aasta otsus kohtuasjas C-242/08: Swiss Re Germany Holding (EKL 2009, lk I-10099, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

11 – Vt nt 10. märtsi 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-497/09, C-499/09, C-501/09 ja C-502/09: Bog jt (EKL 2011, lk I-1457, punkt 54 jj ning seal viidatud kohtupraktika).

12 – Vt nt 27. oktoobri 2005.aasta otsus kohtuasjas C-41/04: Levob Verzekeringen ja OV Bank (EKL 2005, lk I-9433, punktid 19–23); 29. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-111/05: Aktiebolaget NN (EKL 2007, lk I-2697, punktid 21–23); 2. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-276/09: Everything Everywhere (EKL 2010, lk I-12359, punktid 21–26), ning eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bog jt, punktid 51–55.

13 – 11. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-572/07 (EKL 2009, lk I-4983, punktid 22–24).

14 – Vt nt 25. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-349/96: CPP (EKL 1999, lk I-973, punkt 29); eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Levob Verzekeringen, punktid 20 ja 22; 21. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-453/05: Ludwig (EKL 2007, lk I-5083, punkt 17); 11. veebruari 2010. aasta otsus kohtuasjas C-88/09: Graphic Procédé (EKL 2010, lk I-1049, punkt 20), ja eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Everything Everywhere, punkt 26.

15 – Viidatud eespool 11. joonealuses märkuses, punkt 76. See ütlus puudutab tõepoolest liigitamist kaupade või teenustena, kuid mulle tundub, et sama kriteerium on võrdselt sobiv ka liigitamiseks ühtse tehingu või eraldi tehingutena.

16 – Vt eespool 13. joonealune märkus.

17 – Vt eespool 11. joonealune märkus; vt punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika.

18 – Neutraalsuse mõistet on käibemaksukontekstis kasutatud kahel korral: esiteks on käibemaksu mõju neutraalne seda tasuma kohustatud isikutele, st nad ise ei pea maksukoormust kandma; teiseks, nagu käesoleval juhul, ei tohi seda koguda astmeliselt, et mitte kahjustada sarnaste tehingute vahelist konkurentsi.

19 – Vt nt 10. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-540/09: Skandinaviska Enskilda Banken (EKL 2011, lk I-1509, punktid 19 ja 20 ning seal viidatud kohtupraktika); eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Everything Everywhere, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika.

20 – Vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Skandinaviska Enskilda Banken, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika; kohtujurist Jääskineni ettepanek, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika. Kohtuasjas C-235/00: CSC (EKL 2001, lk I-10237) leidis kohtujurist Ruiz-Jarabo (ettepaneku punktid 24 ja 25), et kavatsus oli vabastada maksust „tehingud, mis arvestades nende sagedust ja tavapärasust, on finantssüsteemide ja seetõttu liikmesriikide majandustegevuse kesksed osad”. Kommentaatorid on väljendanud arvamust, et üksikasjalikul tasandil peegeldasid kuuenda direktiivi maksuvabastused sisuliselt kehtivaid siseriiklikke (eriti Prantsusmaal) eeskirju enne 1977. aastat – vt nt Amand, C., ja Lenoir, V., „Pro rata deduction by financial institutions – gross margin or interest?”, *International VAT Monitor* 2006, lk 17; de la Feria, R., „The EU VAT treatment of insurance and financial services (again) under review”, *EC Tax Review* 2007, lk 74; Henkow, O., *Financial Activities in European VAT*, Kluwer Law International, 2008, lk 87–90.

21 – Nimelt „eriotstarbeline investeerimisfond” artikli 135 lõike 1 punkti g mõttes. Vt eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Abbey National, punkt 62. Viide väikeinvestoritele on hilisemas 28. juuni 2007. aasta otsuses kohtuasjas C-363/05: JP Morgan Fleming Claverhouse (EKL 2007, lk I-5517, punkt 45) välja jäetud. Värskeim eesistujariigi eduaruanne direktiivi muudatusettepaneku kohta (vt eespool 8. joonealune märkus) märgib, et „[m]õned liikmesriigid [...] on arvamusel, et seda maksuvabastust tuleks piirata investeerimisfondidega, mis koguvad väikeinvestorite säästusid”.

22 – Eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus CSC, punktid 25, 28, 38 ja 39.

23 – Vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Skandinaviska Enskilda Banken, punktid 31 ja 32.

24 – Viidatud eespool 5. joonealuses märkuses, punkt 62.

25 – Vt eespool punkt 7 ja 8. joonealune märkus.

26 – Vt eespool punkt 37 ja 22. joonealune märkus.

27 – Vt eespool punkt 36.

28 – Vt eespool 20. joonealune märkus.

29 – Vt eespool 20. joonealune märkus.

30 – Vt Hutchings, G., *Les opérations financières et bancaires et la taxe sur la valeur ajoutée*, Commission des Communautés européennes, Collection études, Série concurrence – Rapprochement des législations nr 22, Brüssel, 1973.

31 – Vt ettepanekus esitatud muudatused (EÜT 1974 C 121, lk 34, lk 37).

32 – Vt eespool punkt 36.

33 – Analoogia, millele juhtisid tähelepanu mitmed menetlusosalised, tellitud rätsepatööde ja valmisriiete vahelise erinevusega, sobib ilmestada osaliselt konkureerivaid olukordi nagu kahe investeerimisvaliku vahel, kuigi on mõnevõrra ülelihtsustatud.

34 – Vt nt 29. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-174/08: NCC Construction Danmark (EKL 2009, lk I-10567, punktid 36 jj) ning kohtujurist Bot’ ettepanek, punktid 47–54.

35 – Viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, punktid 31 ja 32.

36 – Vt nt 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-327/94: Dudda (EKL 1996, lk I-4595, punkt 21); eespool 12. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Levob Verzekering, punkt 34 ning seal viidatud kohtuotsus.

37 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ (ELT 2004 L 145, lk 1).